

10. Senioři a informační technologie

Vlastnictví a používání informačních a komunikačních technologií je ovlivněno především věkem. Na rozdíl od mladších generací, které používají tyto technologie buď celý život anebo jeho velkou část, se k nim dnešní senioři dostali až v pozdějším věku. I přes to, že většinu života žili senioři bez informačních technologií, si tyto technologie postupně osvojují a podíl osob v seniorském věku, které berou informační technologie jako běžnou součást svého života, se rok od roku zvyšuje.

Metodika:

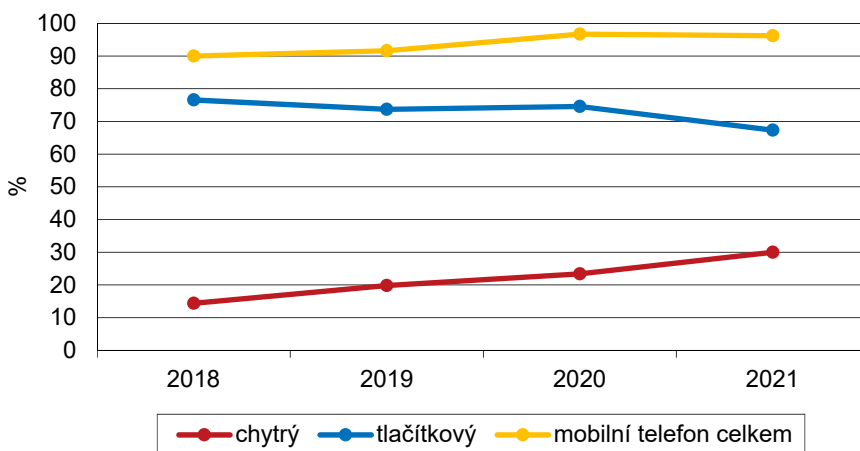
ČSÚ sleduje podrobné údaje o osobách používajících informační a komunikační technologie prostřednictvím ročního statistického zjišťování: Výběrové šetření o ICT v domácnostech a jejich využívání jednotlivci (VŠIT). Šetření probíhá na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2019/1700. Je prováděno na vzorku cca 7 tis. osob ve věku 16 a více let, které žijí v soukromých domácnostech. Součástí tedy nejsou osoby žijící v tzv. kolektivních domácnostech (domech pro seniory apod.). Mezi seniory byly započteny všechny osoby starší 65 let.

Podrobnější výsledky a více informací o metodice šetření viz https://www.czso.cz/csu/czso/domacnosti_a_jednotlivci

10.1. Mobilní telefon

Technologií, kterou si osvojili již téměř všichni senioři, je mobilní telefon. V roce 2021 ho používalo 96 % osob starších 65 let. Dvě třetiny osob v tomto věku používají tlačítkový přístroj, k chytrému telefonu si našla cestu zatím necelá třetina seniorů. Je ovšem nutno dodat, že tento podíl každým rokem stoupá.

Graf 10.1 Senioři 65+ používající mobilní telefon

Zdroj: Výběrové šetření o používání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci

V posledních letech se začíná hovořit o tzv. ageismu, tedy diskriminaci lidí na základě jejich věku. Právě k tomu dochází při dnešním dynamickém rozvoji informačních technologií, kdy jsou převážně starší lidé nepoužívající tyto technologie vyloučeni z používání některých služeb. Problémem může být nepoužívání internetu, ale i nepoužívání chytrého telefonu a aplikací v něm. Chytrý telefon mají pouze 3 z 10 seniorů starších 65 let a pouze 6 % seniorů uvedlo, že si během sledovaných 3 měsíců stáhli do svého telefonu aplikaci.

Internet na telefonu přitom používá 22 % seniorů. Přes Wi-Fi se připojuje 20 % a přes mobilní data 16 %.

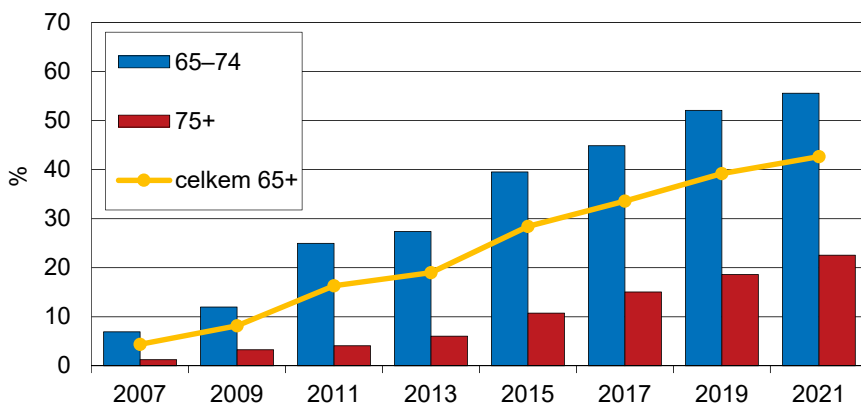
10.2. Internet

Zatímco v mladších věkových kategoriích již v posledních letech podíly uživatelů internetu kolísají těsně pod hranicí 100 %, u starších ročníků je používání internetu stále na vzestupu a daleko před saturací. Podíl osob nad 65 let, které používají internet, vzrostl z 13 % v roce 2010 na 43 % v roce 2021. Přitom dennodenně používá internet 29 % seniorů.

Další fenomén, který se nevyskytuje u mladší populace ale pouze u seniorů, je závislost používání internetu na pohlaví. Mezi muži v seniorském věku nalezneme významně více takových, kteří používají internet než mezi ženami. Konkrétně mezi muži seniory používá internet 47 % a mezi seniorkami je to pouze 39 %. Při interpretaci těchto výsledků je potřeba brát v potaz nejenom to, že si muži většinou osvojují informační technologie rychleji, ale z druhé strany také to, že seniorky jsou v průměru starší než senioři, protože ženy se v průměru dožívají vyššího věku.

Velké rozdíly nalezneme také mezi mladšími a staršími seniory. V kategorii mladších seniorů (mezi 65 a 74 lety) nepanuje k internetu taková nedůvěra, používá ho 56 % z nich. Tito uživatelé znají internet z práce či dřívějšího života. Ve skupině nad 75 let naopak používá internet zatím pouze 23 % osob.

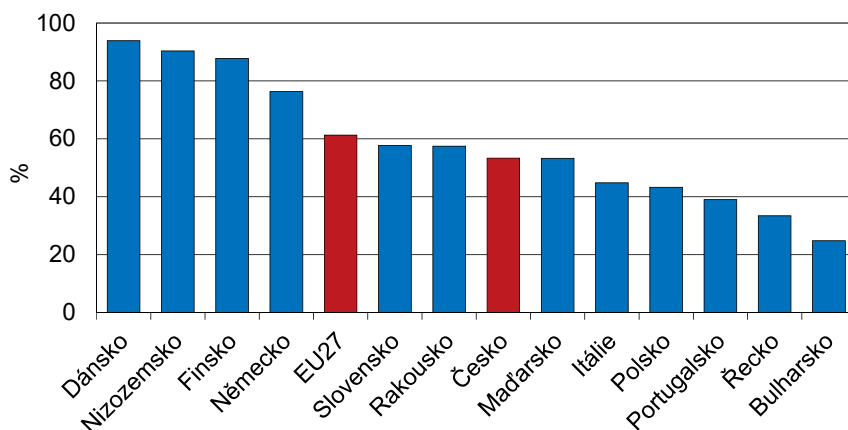
Graf 10.2 Senioři 65+ používající internet podle věkových skupin

Zdroj: Výběrové šetření o používání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci

Na základě vývoje z minulých let se dá předpokládat, že internet bude v příštích letech používat stále více českých seniorů. Příkladem nám mohou být také státy severní Evropy a některé státy západní Evropy, kde již v současnosti je podíl uživatelů internetu mezi seniory vysoký¹⁾. Nejvyšší podíl uživatelů internetu mezi osobami ve věku 65–74 let je na Islandu, kde tuto technologii využívá již 98 % seniorů tohoto věku. Druhý nejvyšší podíl je v Dánsku (94 %). Následují Lucembursko a Švédsko s 91 %. Těsně nad 90 % uživatelů internetu v této věkové skupině mají Nizozemsko a Velká Británie. Údaje o starších seniorech (ve věku 75+) používajících internet nejsou pro většinu evropských zemí dostupné.

Graf 10.3 Senioři ve věku 65–74 let používající internet ve vybraných zemích EU v roce 2020

Zdroj: Eurostat

Čeští senioři ve věku 65 let a více používají internet nejčastěji na notebooku, dělá tak 23 % z nich. Následuje používání na mobilním telefonu (22 % z nich) a používání na stolním počítači (19 %). I v této věkové skupině dochází k přechodu od stolního počítače k mobilním zařízením. Tento přechod je však pomalejší než u mladších generací. Ještě před dvěma lety byl pro seniory nejčastějším přístupovým zařízením právě stolní počítač.

¹⁾ Nejnovější údaje o počtu uživatelů internetu v ostatních evropských zemích se vztahují k roku 2020.

Poměrně novým zařízením, které je možné připojit k internetu, je chytrá televize. Přestože většina uživatelů tzv. Smart TV se nachází mezi mladšími ročníky, i mezi seniory se najdou tací, kteří na chytré televizi sledují placené kanály typu Netflix či HBO GO nebo navštěvují webové stránky běžných televizních stanic. Podíl seniorů, kteří takových služeb využívají, je 8 %. Pro srovnání z dospělé populace celkem je to 37 %.

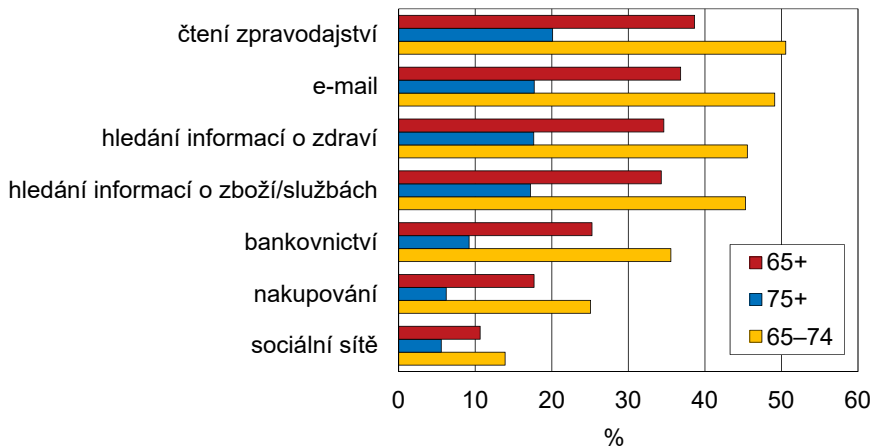
10.3. Nakupování na internetu

Nakupování na internetu zaznamenalo velký rozmach především v roce 2020, a to v souvislosti s pandemií koronaviru, která způsobila zavření velké řady kamenných obchodů. Také v roce 2021 došlo k nárůstu online nakupování, přestože se již meziročně nejednalo o nárůst tak velký jako o rok dříve. V roce 2021 uvedlo, že ve sledovaných 3 měsících nakoupilo na internetu, také 18 % osob starších 65 let. Pro srovnání v roce 2020 to bylo 15 % a o rok dříve 8 %. Z celkové populace dospělých nakupovalo v roce 2021 na internetu 57 % osob. Nejvíce takových bylo mezi osobami 25 až 34 let, mezi kterými nakupovalo 83 %. Senioři nad 65 let nakupovali online nejčastěji vybavení do domácnosti (8 % z nich), oblečení, obuv či módní doplňky (7 %) a léky či doplňky stravy (5 %).

10.4. Další aktivity na internetu

Senioři používají internet nejčastěji ke čtení zpravodajství (39 % seniorů), zasílání e-mailů (37 %), vyhledávání informací o zdraví (35 %) a vyhledávání informací o zboží či službách (34 %). I mezi seniory se najde určité procento osob, které provádí na internetu složitější činnosti. Např. internetové bankovníctví obsluhuje čtvrtina seniorů. České seniory obecně příliš neoslovují sociální sítě. Na rozdíl od mládeže, mezi kterou používá sociální sítě už 95 % osob, mezi seniory je to zatím 11 %.

Graf 10.4 Senioři 65+ a vybrané aktivity na internetu podle věkových skupin v roce 2021

Zdroj: Výběrové šetření o používání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci